

Haskell, Francis

Mass producing the Sublime : the Antique and 19th century Taste

---

Acta Universitatis Nicolai Copernici. Zabytkoznawstwo i Konserwatorstwo 13 (186),
225-226

1989

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Die schönen Träume währten nicht lange. Im Jahre 1552 schlossen die lutherischen Kurfürsten ihren Frieden mit Karl V.; an eine Kaiserwahl Heinrichs II. war nicht mehr zu denken. So hat denn auch der neue Louvre als Kaiserpalast nie gedient. Aber er steht vor uns als die höchste künstlerische Manifestation der Kaisersehnsucht der französischen Könige.

Volker Hoffmann

THE PICTURE GALLERY OF STANISLAS AUGUST IN LONDON

This lecture aimed to make use of the English, French and Polish sources in order to reconstruct the unfortunate story of the King of Poland's attempt to create a great national art collection in Warsaw. After an introduction outlining what is known about the King's taste in the arts, the lecture concentrated on the activities of the French-born dealer Noël Joseph Desenfans who seems to have been instructed by the King's brother, the Prince Primate of Poland, to acquire pictures in London for Stanislas August. Desenfans was a friend of Calonne, one of the great collectors of the second half of the 18th century, who in 1787 had been forced to leave Paris for London, and when — after the Revolution — Calonne became involved in emigré politics, he sold his pictures. Desenfans was able to concentrate all his energies on Poland. The King was especially keen on Dughets and on pictures of horses, but Desenfans also bought for him a superb group of Poussins and also fine pictures by Rubens, by Dutch painters, and a wonderful Watteau. However, the final partition of Poland made it impossible for the pictures to be sent there and the Emperor Paul I showed no interest in buying them for himself. Eventually, Desenfans was able to sell many of the pictures he had bought (at much expense and after much trouble), while the remainder were bequeathed to his friend and business-associate Sir Francis Bourgeois. Bourgeois in turn left them to Dulwich College (a boys' school just outside London). The architect Sir John Soane built a superb building to house them, and King Stanislas August's Collection thus became the first public gallery in London rather than in Warsaw. The pictures remain there to-day.

Francis Haskell

MASS PRODUCING THE SUBLIME: THE ANTIQUE AND 19TH CENTURY TASTE

It is often claimed that the arrival in London and Munich early in the 19th century of major examples of authentic Greek sculpture made such a profound impact on the taste of the public that those famous, much restored Roman-Hellenistic statues (such as the Apollo Belvedere, the Dying Gladiator, the Venus de' Medici etc.) which had been passionately admired for centuries were rapidly despised and then forgotten. This lecture set out to challenge this theory by examining which were the sculptures most frequently reproduced in the 19th century — both by old-established techniques (bronze casts, large scale marble copies) and by new inventions. In particular it explored the mass production in Carrara of marble copies by sculptors such as Triscorni and Bienaimé for St. Petersburg and for English country houses, and in Paris and Naples by bronze founders such as Barbedienne and Chiurazzi who made use of new copying machines. It emerged that the sculptures most frequently reproduced were exactly those which had always been admired and that collectors at least remained faithful until at

least the end of the 19th century to the taste of earlier centuries. The eventual triumph of a taste for authentic Greek sculpture may well have occurred partly because in its unrestored state, it was not suitable for widespread reproduction and could not be easily used for decorative purposes.

Francis Haskell

KOPIE: BLASKI I CIENIE UPOWSZECHNIANIA SZTUKI

Uwagi na marginesie książki F. Haskell'a i N. Penny'ego

Wśród książek poświęconych tradycji w sztuce na uwagę zasługuje praca spółki autorskiej Francis'a Haskell'a i Nicolasa Penny'ego: *Taste and the Antique. The Lure of Classical Sculpture 1500—1900*¹. Składa się ona z dysertacji, napisanej przez Francis'a Haskell'a, najwybitniejszego historyka sztuki z angielskiego obszaru językowego, autora szeregu prac poświęconych dziejom kolekcjonerstwa nowożytnego², oraz z katalogu najbardziej znanych w epoce nowożytnej rzeźb antycznych, opracowanego przez młodego historyka sztuki Nicolasa Penny'ego.

Problem kopii interesuje badaczy sztuki już od dłuższego czasu³. Powstało w tym zakresie wiele prac mniej lub bardziej interesujących, dotyczących zarówno dziejów kopiowania, jak i znaczenia tego zjawiska. Badania te wyrosły z praktyki kolekcjonerskiej malarstwa nowożytnego⁴, jednakże swój rozkwit zawdzięczają osiemnastowiecznym archeologom sztuki antycznej⁵. Na podstawie wyników badań dziewiętnastowiecznych historycy mogli zrekonstruować brakujące ogniwa antycznej tradycji: najpierw w zakresie rzeźby, a następnie malarstwa⁶.

Archeolodzy i historycy sztuki antycznej interesowali się jednakże kopiami tylko w jednym aspekcie: identyfikacji prototypu. Ilość powtórzeń, zwłaszcza nowych, nie miała dla nich większego znaczenia. Kopie wykonane według dzieł antycznych w epoce nowożytnej nie interesowały w ujęciu kompleksowym ani historyków kolekcjonerstwa, ani też badaczy szkolnictwa artystycznego, które posługiwało się wzorcami w procesie nauczania⁷. Są to jednak, jak sądzę, dwa bardzo ciekawe przejawy funkcjonowania kopii. Tę istotną lukę w badaniach nad sztuką nowożytną starała się wypełnić książka Haskell'a i Penny'ego.

Punktem wyjścia dla rozważań Haskell'a jest znany zespół rzeźb antycznych z Cortile di Belvedere, który uformował się w pierwszej połowie XVI w. i stał się

¹ F. Haskell i N. Penny, *Taste and the antique. The Lure of Classical Sculpture 1500—1900*, New Heaven — London 1981, s. 376, il. 180 (wyd. wł. Torino 1984).

² F. Haskell, *Patrons and Painters. A Study in the Relations Between Italian Art and Society in the Age of Baroque*, London 1963; tenże, *Rediscoveries in Art. Some Aspects of Taste, Fashion and Collecting in England and France*, London 1976.

³ Por. Copia, [w:] *Enciclopedia Universale dell'Arte...*

⁴ Np. G. Mancini, *Considerazione sulla pittura*, ed. L. Salerno i A. Marucchi, Roma 1956, 1957.

⁵ J. Winckelmann, *Gedanken über Nachahmung der griechischen Werke*, Dresden 1755.

⁶ Por.: Ch. Picard, *Manuel d'Archéologie Greque: La Sculpture*, 4 vol., Paris 1935—1966; M. Robertson, *A History of Greek Art*, Cambridge 1975, 2 vol.

⁷ Por. N. Pevsner, *Academies of Art, Past and Present*, Cambridge 1940.

⁸ Por.: H. H. Brummer, *The Statue Court in the Vatican Belvedere*, Stockholm 1970.

⁹ Por.: G. A. Mansuelli, *Galleria degli Uffizi: Le Sculture*, Roma 1958—1961, 2 vol.; R. Lanciani, *Storia degli scavi di Roma e notizie intorno le collezioni romane di antichità*, 4 vol., Roma 1902—1912.